

Kristiansand KrF
Program
2023-2027

Innholdsfortegnelse

VÅRT VERDIGRUNNLAG.....	3
Kristendemokratisk ideologi.....	3
KRISTENDEMOKRATISKE PRINSIPPER.....	3
Det kristne menneskesynet.....	3
Nestekjærlighet.....	3
Forvalteransvar.....	4
BY- OG STEDSUTVIKLING/AREAL OG MILJØ.....	4
Bolig.....	4
Næring.....	4
Turisme.....	6
Inkluderende arbeidsliv.....	6
Landbruk.....	7
Bærekraftig utvikling.....	8
KULTUR.....	9
Barn.....	9
Idrett.....	9
Frivillighet.....	10
Trossamfunn.....	11
Kulturarbeid.....	12
Inkludering.....	12
OPPVEKST.....	13
Barnehage.....	14
Skole/SFO.....	14
Høyere utdanning/VGS.....	16
Familie.....	16
HELSE.....	17
Helsetjeneste.....	17
Sykehjem/hjemmetjenester.....	18
Folkehelse.....	19

Vårt verdigrunnlag

Kristendemokratisk ideologi

Kristiansand KrF bygger sin politikk på et kristent verdigrunnlag som er hentet fra Bibelen, den kristne kulturarven, forvalteransvaret og grunnleggende menneskerettigheter. Et kristent menneskesyn skal prege all vår politikk og forplikter til en radikal omsorg for alle mennesker. Vi vil forvalte jorden og jordens ressurser på best mulig måte.

Kristiansand KrF er et kristendemokratisk parti med ideologiske prinsipper som skaper den praktiske politikken. Prinsippene henter vi fra tre bibelske grunnverdier, menneskets unike verdi, nestekjærlighet og forvalteransvar. Ut ifra disse prinsippene er målet vårt å skape et godt samfunn med livskvalitet for alle mennesker.

Kristiansand KrF har tradisjon for å være et løsningsorientert samarbeidsparti og vi er tydelige på at vi stiller opp i samarbeidskonstellasjoner når dette gir gjennomslag for KrFs politikk.

Kristendemokratiske prinsipper

Det kristne menneskesynet

Det kristne menneskesynet understreker at alle mennesker har lik verdi, fordi vi er skapt av Gud. Dette synet gir alle mennesker en ukrenkelig rett til liv fra unnfangelse til en naturlig død. KrF skal være enda tydeligere på det viktigste, det vil si tid til barn og familie. KrF ser på ekteskapet som en ordning mellom mann og kvinne, en ordning med dype røtter i tro og tradisjon, og som den beste rammen for familien, og det beste utgangspunktet for barnets oppvekst. Vi ønsker å føre en familiepolitikk som skaper størst mulig trygghet for alle, uansett familietype. Det er derfor også viktig med en aktiv politikk som støtter aleneforsørgere og enslige.

Nestekjærlighet

Nestekjærligheten skal omfavne alle mennesker, uavhengig av hvem du er og hvor du bor. Alle mennesker har samme unike verdi. Avgjørelser som berører andre mennesker, må bygge på respekt og likeverd. Det kristne menneskesynet forplikter til en radikal mentalitet til å være tjenere for hverandre.

Forvalteransvar

Mennesket har fått hovedansvar for å forvalte jorden vår. Det gjelder både natur, økonomiske og menneskelige ressurser. Naturen gir oss store muligheter og stiller oss samtidig overfor et viktig ansvar om å ivareta jorden og dens økosystemer.

By- og stedsutvikling/areal og miljø

Vi har ulike muligheter og utfordringer i landet vårt. KrF vil på alle områder føre en aktiv distriktpolitikk som gjør det mulig å bo, arbeide og drive et aktivt næringsliv, og som sikrer et godt offentlig tjenestetilbud over hele landet og hele vår kommune. By- og stedsutvikling handler om trivsel og trygghet, bosetting, infrastruktur, næringsutvikling, folkehelse og møteplasser for kommunens innbyggere og besøkende. Det handler om bærekraftig utvikling og forvaltning slik at vi kan gi videre det vi har fått i enda bedre stand til neste generasjon.

Bolig

KrF vil:

- Sørge for å ha nok boligreserve i kommunen.
- Ta hele kommunen i bruk, samtidig arbeide for at utbygging primært skjer i nærheten av kollektivaksen.
- Bidra til trygge skoleveier ved å redusere biltrafikk rundt barnehager og skoler, bygge sikre skoleveier og få på plass flere gang- og sykkelveier.
- Verne om kommunens særtrekk når det gjelder kystmiljø, bygdemiljø, byplan, og særegen arkitektur og estetikk.
- Sikre at Hamrevann prosjektet realiseres.
- Bevare viktige grøntområder i kommunen.
- Tilrettelegge for nærmiljøanlegg; skoler, idrettsanlegg, kirker, samfunnshus, møteplasser, dagligvare, mm.
- Sørge for flere tilrettelagte boliger for personer med nedsatt funksjonsevne.

Næring

Å gi alle en jobb og å ta vare på og skape arbeidsplasser over hele landet er et verdispørsmål. Arbeidsplasser og lønnsomme næringer utgjør ryggraden i det norske velferdssamfunnet. Vi må skape flere nye jobber for å gi enkeltmennesker mulighet til å leve frie og selvstendige liv, for at familiene og de nære fellesskapene skal kunne være trygge og for å beholde livskraftige lokalsamfunn. Kristiansand har naturressurser og kunnskapsmiljøer som gir et godt grunnlag for gründerskap og innovasjon. KrF vil føre en fremtidsrettet næringspolitikk som legger til rette for et skapende, konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv, og i tråd med vår haugianske arv stimulere til et næringsliv som løfter folk ut av fattigdom og over i et inkluderende fellesskap hvor vi samtidig skaper verdier til beste for landet.

KrF vil:

- Arbeide for forutsigbarhet for næringslivet og tilrettelegge for åpen dialog mellom næringsliv, administrasjon og politikere.

- Tilrettelegge for at Kristiansand skal bli en havvind-hovedstad.
- Se på muligheten over å gå fra bytak til bypark: Bidra til å skape spennende og moderne samlingsplasser for kommunens innbyggere og besøkende.
- Tilby arbeidsplasser til de som utdannes i byen gjennom samarbeid med næringslivet og læresteder.
- Sikre nok data og el- infrastrukturutbygging mtp. ny næringsetablering og boligområder.
- Arbeide for flere flyavganger fra Kjevik for å sikre ny næringsetablering på Sørlandet.
- Arbeide for at Ytre Ringvei realiseres snarest.
- Arbeide for at Kristiansand utvides mot vest, med Lohnelier og Mjåvann er foretrukne næringsområder.
- Arbeide for flere statlige arbeidsplasser til kommunen.
- Sikre flyttingen av containerhavna bort fra Lagmannsholmen.
- At kommunen skal ha ledige arealer tilgjengelige for eksisterende og nye bedrifter
- Arbeide for utvikling av jernbanen, blant annet jobbe for gode togavganger til Vest- og Østlandet
- Ha særlig fokus på å binde sammen gods fra ferje med gods på bane, gjennom å arbeide aktivt med å få en god jernbanetilknytning til ferja
- At Kristiansand Havn skal være regionens foretrukne Offshore Supply Port (OSP)
- Styrke samhandlingen innen transportsektoren mellom havn, flyplass, vei og bane i Kristiansand som et ledd i å sikre næringsutviklingen i regionen.
- Arbeide aktivt for at ferjeterminalen prioriteres og opprettholde høy kvalitet i forbindelse med utbygging av ny E-39 gjennom Kristiansand.
- At Kristiansand Havns arealer forvaltes slik at det sikrer havnas strategiområder og styrker havnas økonomi over tid.
- Arbeide for forsvarrets tilstedeværelse på Kjevik og i landsdelen.
- At kommunen skal lytte til næringslivets behov og gjennomføre årlige treff mellom næringsforeningen og formannskapet
- Stille krav om lærlinger i anbudsrunder
- Sikre et realistisk antall parkeringsplasser ved boligutbygging og næringsutbygging.
- Utvide gateparkeringen i Kvadraturen, spesielt "av og på" lastings soner og 1 til 2 timers parkeringsplasser.
- Arbeide for at Statens Vegvesen bygger nytt kryss på E39 ved avkjørsel Hellemyr.
- Ikke etablere nye bomstasjoner mellom bydeler i Kristiansand, bortsett fra eventuell ny bom på broene mellom Lund og Kvadraturen.
- Sikre nok areal til boligformål i hele kommunen, for å sikre et velfungerende bo- og arbeidsmarked hvor flest mulig har råd til å eie egen bolig eller leie.

Turisme

Kristiansand kommune skal være en attraktiv kommune for helårsturisme. KrF ønsker å tilrettelegge for næringsliv og turisme, og markedsføre kommunen som et naturlig reisemål både for norsk og utenlandske turister. Kristiansand er en sørlandsperle flere må få oppleve - hele året.

KrF vil:

- Legge til rette for turveier og badebrygger i hele kommunen ved bla. rekkefølgekrav til utbygger og samarbeid med idrettslag/frivilligheten.
- Tilrettelegge for konseptet «turist i egen by».
- Få på plass flere benker i hele kommunen.
- Flere basketkurver i hele kommunen.
- Ha fokus på universell utforming i både nybygg og eldre bygninger, museer, aktivitetssentre, mm. hvor både estetikk og tilgjengelighet spiller på lag.
- Teste ut førerløse busser.
- Bidra til å gjøre aktiviteter, opplevelser og museer tilgjengelig for både innbyggere og besøkende.
- Forvalte Kristiansands skjærgård ved å tilrettelegge for turister, samtidig som natur og miljø ivaretas.
- Sikre og bidra til at driften av rutebåttilbudet i skjærgården opprettholdes.
- Lage en plan for hvordan man skal utvikle Høllen/Åros/Ny-Hellesund og skjærgården for øvrig i turismesammenheng.
- At kommunen i større grad må medvirke til markedsføring av Kristiansand som ferie- og barnas by, blant annet ved å tilby pakkelsninger for helårsturisme hvor byens og distriktets opplevelsestilbud blir løftet frem i markedsføringen.
- Jobbe for mer samhandling mellom ulike transporttjenester som buss, tog og elektrisk sparkesykkel.
- Sikre tilgjengelige arealer til nye turistattraksjoner.

Inkluderende arbeidsliv

Arbeid er det viktigste virkemiddelet mot fattigdom og utenforskap. Norge har et velfungerende og trygt arbeidsmarked hvor de fleste er i jobb. Over tid har andelen utenfor

arbeidslivet økt. Unge, personer med «hull i CV-en», mennesker med nedsatt funksjonsevne og enkelte minoritetsgrupper er særlig utsatt for å bli støtt ut av arbeidslivet. Covid-19-pandemien har ført til flere arbeidsledige. Det må derfor arbeides aktivt for å inkludere flere i arbeidslivet.

KrF vil:

- Arbeide for etablering av nok tilrettelagte arbeidsplasser og aktivitetssenter for utviklingshemmede og yrkeshemmede.
- Sikre at alle arenaer hvor barn og unge ferdes er universelt utformet
- Gi tilbud om varig tilrettelagt arbeid for svakt kvalifiserte innvandrergupper
- Arbeide for økt forståelse mellom innvandrere og offentlige etater.
- Ha bedre inkludering av unge i arbeidslivet, også med arbeidsplasser og lærlingeplasser innenfor kommunens egne etater
- Tilrettelegge for at flere innvandrere får et stabilt fotfeste inn i arbeidslivet

Landbruk

Jordbruk og skogbruk er viktige deler av norsk næringsliv og skaper bosetting, aktivitet, arbeidsplasser og betydelige ringvirkninger i mange lokalsamfunn i hele landet. Det å være bonde og produsere mat er et av de viktigste yrkene vi har. KrF vil legge til rette for et aktivt, bærekraftig og fremtidsrettet landbruk som utnytter ressurser til matsikkerhet i hele landet. Det må være rom for både små, mellomstore og større bruk for å sikre matproduksjon i alle deler av landet med ulikt ressursgrunnlag. Norsk landbruk og skogbruk er, og skal være, en nøkkelaktør i det grønne skiftet og i morgendagens bærekraftige næringsliv.

KrF vil:

- Tilrettelegge for urbant landbruk.
- Sikre at politikere og administrasjon har tett kontakt og får god informasjon om hvilke utfordringer landbruket står overfor og sette inn tiltak der det trengs.
- Bidra til at dyrkbar mark vernes i høyeste grad, men hvor jord går tapt på grunn av utbygging eller lignende skal tilsvarende jord opparbeides, slik at dyrket jord opprettholdes.
- Sørge for at det legges til rette for at kommende generasjoner kan bygge ut og overta landbruket.
- At kommunen tar ansvar og setter inn tiltak i forbindelse med utfordringer i landbruk som følge av ekstremvær.
- At de som driver med landbruk får god tilgang på skolering og ny kunnskap med sikte på å tilpasse seg det grønne skiftet og øke produksjonen.
- Påse at kommunens matvareprodusenter har gode vilkår.
- At kommunen er positiv til nye utviklingstiltak som er til nytte for primærnæringen.
- At de kommunale veiene vedlikeholdes og opprustes så de tilfredsstillende kravene til transport for jord- og skogbruk.
- Sikre god forvaltning ved jakt og fiske.

- Sikre at utmarksbeite og kulturlandskap ikke går tapt.

Bærekraftig utvikling

Jordens tåleevne er presset til det ytterste. Vårt forbruk ligger langt over det jorda faktisk har av naturressurser. Resultatet er avskoging, mangel på ferskvann, jorderosjon, tap av biologisk mangfold og mer klimagasser i atmosfæren. Klima- og miljøendringene ødelegger naturen og livsgrunnlaget vårt, truer liv, helse og menneskerettigheter, skaper mer fattigdom og ulikhet, og tvinger flere mennesker på flukt. Gjennom vår politikk ønsker vi å ta ansvar for miljøet ved å stimulere til bærekraftig produksjonskjeder, gjenbruk, forebygge matsvinn, promotere lokal matproduksjon, verne om og arbeide for å utvikle jordens økosystemer.

KrF vil:

- Ha fokus på nærmiljøanlegg i bydelene.
- Forvalte vår natur, kystlinje og by og bygd, slik at mennesker har nytte av det og miljøet ivaretas for kommende generasjoner.
- Bevare viktige grøntområder i kommunen.
- Modernisere by- og stedsutvikling med fokus på grøntområder, urbant landbruk, gjenbruk og sosiale møteplasser.
- Tilrettelegge den kommunale skjærgården for allmennheten med bedre tilgjengelighet, toalettfasiliteter og miljøtiltak.
- Arbeide for at utbygging primært skjer i nærheten av kollektivaksen.
- Redusere biltrafikk rundt barnehager og skoler og bygge sikre skoleveier.
- Sikre viktige sentrumsfunksjoner i bydelene.
- At fjernvarmenettet skal utbygges videre.
- At ved nye tilbud for buss og taxi skal det legges stor vekt på at transportør til enhver tid har et størst mulig fokus på bærekraft og nullutslipp.
- At kommunale lette kjøretøy er elektriske eller nullutslipp innen 2030.
- Være en foregangskommune på førerløse busser.
- Nullvekstmål for personbiltransport ved å gjøre kollektivtransport, sykkel og gange mer attraktivt.
- Øke bruken av landstrøm i alle deler av havnevirksomheten.
- Tilrettelegge for karbonfangst i industrien
- Verne om og ivareta utviklingen av alle jordens økosystemer.
- Fremme økologisk lokalprodusert mat.
- Fortsette å utvide kollektivtilbudet i Kristiansand, bl.a. ved å arbeide for og vurdere direkte busser/tog/båt fra og mellom enkelte av kommunens bydeler
- Iverksette kompensierende tiltak for bortfallet av piggdekkgebyrordningen som sikrer at grenseverdiene for luftkvaliteten overholdes, blant annet gjennom økt rengjøring av vei.
- Etablere kommunalt ENØK fond.
- At Kristiansand fortsatt skal være en god sykkelby som skal utvikle sykkelveinettet

- Jobbe for at kommuner, fylkeskommunen og stat samordner drift og vedlikehold, av bla. veivedlikehold.
- Arbeide for etablering av funksjonell sykkelparkering ved alle viktige kollektiv- og trafikknutepunkt.
- At kommunen skal fremme og gi tilskudd til skoler som ønsker å etablere «hjertesone».
- Ha kampanjer for å øke fokus på gjenvinning av plast og brukte tekstiler.
- At det utarbeides en analyse over miljøtiltak for kommunen som viser miljøeffekten opp mot kostnad.

Kultur

Kunst og kultur har en verdi i seg selv, og har stor betydning for den enkelte og som samfunnsbyggende kraft. Et rikt og variert kulturliv er en av forutsetningene for et levende demokrati, med ytringsfrihet og en opplyst offentlighet. Kunst og kultur skal utfordre og være mangfoldig, sterk, uavhengig og tilgjengelig for alle. Frivillighet og personlig engasjement er bærebjelken i et fritt, sterkt og variert kulturliv, samtidig som det profesjonelle kulturlivet med dets utøvere og infrastruktur må understøttes.

Barn

I Kristiansand skal alle barn kunne drive med en fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi. Alle barn trenger en arena for å kunne sosialisere og utvikle seg. KrF vil jobbe for desentraliserte tilbud og tilbud som tilrettelegger for barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

KrF vil:

- Fjerne hindre som gjør at alle barn kan delta på fritidsaktiviteter, uavhengig av økonomi, gjennom tiltaket «fritidskort». Fritidskortet er et tilbud til alle barn og unge 6-18 år som skal dekke valgfri fritidsaktivitet med inntil kr 1500
- Se på muligheten for opprettelse av kommunal og/eller frivillige organisert transport til fritidsaktiviteter for dem som har behov.
- At både eksisterende og nye ungdomstilbud må ha en klar rusfri profil.
- Opprette en tilskuddsordning for lag og foreninger som integrerer barn og unge med nedsatt funksjonsevne i sine ordinære aktiviteter.
- At barn og unge med nedsatt funksjonsevne skal sikres gode muligheter for en aktiv fritid.
- At kulturskolene i Kristiansand skal gi et desentralisert tilbud.
- Øke støtten til frivillig barne- og ungdomsarbeid og ha særlig fokus på musikkopplæring, korps- og korvirksomhetene.

Idrett

Idretten er Norges største folkebevegelse, og det er viktig å ta vare på dette frivillige engasjementet og legge til rette for bredde og mangfold i norsk idrett. Både egenorganisert og organisert idrett og fysisk aktivitet har positive effekter både for hver enkelt og for samfunnet. Idrettspolitikken må styrke både egenorganisert, bredde- og toppidretten. I

Kristiansand har vi over 35'000 medlemmer fordelt på 150 idrettsklubber i 65 ulike idretter. Idretten i kommunen stimulerer til 632 årsverk med frivillig arbeid. Dette engasjementet vil KrF ta vare på og sikre et godt samarbeid med kommunen gjennom gode vilkår.

KrF vil:

- Beholde posisjonen som den beste idrettsbyen av landets storkommuner.
- At kommunen igjen skal ha en idrettsetat.
- At idrettsanlegg må vedlikeholdes godt og regelmessig.
- At idrettsanlegg må driftes på en god og forsvarlig måte, som innebærer at de fleste anlegg skal kunne brukes hele året.
- Sikre god kvalitet på hele lysløypenettet, samt arbeide for at løypenettet utvides.
- Tilrettelegge av arealer for uorganisert idrett.
- Arbeide for at kunstgresset på kommunens baner skiftes ut etter den vedtatte kommunale planen.
- At det gis mulighet for idrettsklubbene til å forskuttere midler til skifte av banedekke.
- At det utarbeides en plan for nye svømmeanlegg.
- At idrettsanlegg, som eksempel fotballbaner er en del av etableringen i nye større boligområder, som en viktig møteplass.
- Ha som mål å bygge idrettshall tilknyttet skoler.
- Idrettsanlegg bør bygges og lokaliseres der den samfunnsmessige nytten og behovet er størst.
- Videreføre ordningen med flerbrukshall ved nyetablering av skoler.
- Samarbeid med klubber om etablering og drift av idrettsanlegg må ikke utelukkes, men heller sees på som en mulighet.
- Tilrettelegge for at flere mindre idretter får gode vilkår for å etablere seg og drive i kommunen, for å sikre at flest mulig har muligheten til å drive med en idrett som passer deres kultur eller evner.
- Tilrettelegge for at kommunen kan bli et nasjonalt samlingspunkt for sandvolleyballmiljøet.
- Offentlige bygg skal i utgangspunktet disponeres til frivillige lag, foreninger og klubber gratis eller til en lav kostnad for barn og unge.
- Få opp basketkurver rundt i bydelene.
- Tilrettelegge for at innvandrere finner sin plass i idrettslagene.
- Fortsette med vintertilbudet gratis isbane på Torvet (Kompis) -et lavterskeltilbud for alle.

Frivillighet

Dugnad, frivillighet og ideelle virksomheter sprunget ut av frivillige sammenslutninger, har vært og er avgjørende for utviklingen og opprettholdelsen av det norske velferdssamfunnet og demokratiet. Kristiansand skal være ledende på frivillig arbeid og KrF vil at de frivillige organisasjonene skal utvikle seg på sine egne premisser og være mest mulig frie fra politisk styring. Vi må slippe sivilsamfunnet fri og gi det gode vekstvilkår.

KrF vil:

- Støtte frivillige organisasjoners arbeid for mennesker med innvandrerbakgrunn.
- Støtte opp om natteravnstjenesten.
- At kommunen aktivt følger opp både kommunale og private frivilligsentraler, og styrker disse som et av kommunens kontaktpunkter overfor frivillig sektor.
- Forebygge matsvinn, og sikre sunn, næringsrik og kortreist mat, gjennom frivillig kursvirksomhet til alle generasjoner.
- At Søgne gamle prestegård skal videreutvikles som kultursenter for hele kommunen og gjøres tilgjengelig for frivillige lag og foreninger.
- At dagens bibliotekstruktur opprettholdes og at det etableres nytt bibliotek/flerbrukshus på østsiden av byen.
- Støtte aktivt opp om Finslandsdagene som møteplass for politisk debatt og formidlingsarena for håndverks- og husflidstradisjoner.
- At kommunen skal tilstrebe et høyt tilskuddsnivå til frivillige organisasjoners tiltak og prosjekter.
- At Frivillighetsprisen opprettholdes. Kommunen må iverksette tiltak for å skape best mulig publisitet omkring nominering og tildeling.
- At kommunen innarbeider muligheter for å utføre frivillig arbeid i overgangen til pensjonisttilværelsen, som et «seniorpolitisk» tiltak.
- At kommunen lager et konkret program for hvordan frivillig engasjement kan tilbys barnehager, skoler og sosiale- og helseinstitusjoner.
- At frivillighet skal tillegges en egenverdi i anbuds- og tilbudskonkurranser når det gjelder tildeling av oppgaver og oppdrag, særlig innenfor helse- og omsorgsfeltet.
- Legge til rette for frivillig arbeid som fremmer integrering, som språkkafé, kulturelle møteplasser og liknende.
- Stille med økonomisk tilskudd til frivillige organisasjoner som bidrar til at trengende får mat og gaver til jul, bursdager og andre høytider.
- Lytte til velforeninger i lokale spørsmål som er viktige for lokalmiljøet.

Trossamfunn

Tro og religiøs praksis er en naturlig del av samfunnet. Mennesket er meningsseekende, og nærmere 85 prosent av befolkningen er medlem av et tros- og livssynssamfunn. Tros- og livssynssamfunn er viktige fellesskapsarenaer, de bidrar til å løse sosiale utfordringer og er viktige kulturbærere som forankrer menneskeverdet, etikken og moralen i samfunnet. Vi må legge til rette for et livssynsåpent samfunn som tar menneskers åndelige behov på alvor. Tros- og livssynspraksis må kunne utfolde seg i det offentlige rom, og tros- og livssynssamfunnene må være partnere i utviklingen av velferdssamfunnet.

KrF vil:

- Gi økt støtte til frivillig og organisert ungdomsarbeid, det være seg innenfor tros- og livssynssamfunn, idrett, kor/korps, eller andre kulturelle arenaer.

- Sikre at alle de ulike menighetene og frivillige organisasjoner som organiserer matutdeling i byen vår, får gode arbeidsvilkår samt muligheten til et felles kjølelager.
- Sikre at trossamfunn som vil bygge nye bygg får anledning til sambruk med idrett og skole/barnehage der dette er mulig.
- Arbeide for at Kirkelig Fellesråd i kommunen får tilstrekkelige bevilgninger slik at menighetene kan ivareta sine oppgaver.
- Legge til rette for at trossamfunn får gode arbeidsvilkår.
- Øke tilskuddene til barne- og ungdomssatsingene i menighetene.
- Arbeide for at kirkehus og kirkelig bygningsmasse for øvrig blir godt vedlikeholdt.
- Bidra til at det blir etablert et hjelpearbeid via Sjømannsmisjonen blant de cruiseskipansatte som kommer til byen.
- Gi mer støtte til trosopplæring.
- Ha flere diakonale tjenester på sykehjem og institusjoner, samt støtte til diakoner i menighetene.
- Gi støtte til samlivskurs via menighetene og andre aktører i byen.
- Støtte søndagsskolearbeidet økonomisk.
- Støtte kristent innvandrerarbeid.
- Støtte språkopplæring via KIA (Kristent Innvandrerarbeid).
- Støtte de ulike initiativene når det gjelder gudstjenester på ulike språk og sikre at webside for dette blir etablert.

Kulturarbeid

Gode arkiv og museer tar vare på det kollektive samfunnsminnet, og disse institusjonene har en viktig demokratisk samfunnsrolle når det gjelder å utvikle og formidle kunnskap om vår historie og samtid. Kulturminnene og kulturmiljøene vi tar vare på og sikrer for ettertiden er viktige kilder til kunnskap og opplevelser og for utviklingen av lokalsamfunn.

KrF vil:

- Arbeide for at kulturarrangementer i kommunal regi i størst mulig grad skal være alkoholfrie og arbeide for særlige støtteordninger som kan bedre rammevilkårene for alkoholfrie arrangementer.
- Fortsette å tilrettelegge for konserter og arrangement på kommunalt egnede steder, som Ravnedalen, Odderøya, Festplassen, mm.
- Fortsatt gi støtte til menneskerettsarbeidet ved Stiftelsen Arkivet.
- At kommunens vedtatte planer for museumsutviklingen i Nodeviga på Odderøya følges opp.

Inkludering

Alle mennesker har samme verdi og like menneskerettigheter. All form for ufrihet og diskriminering på bakgrunn av hvem man er og hva slags egenskaper man har, er en uakseptabel krenkelse av menneskets verdighet og rettigheter. Vi må motvirke alle tendenser til å gjøre forskjell på mennesker og gradere menneskers verdi. Integreringspolitikken skal sikre at alle som får opphold og bosetter seg i Norge skal få bruke ressursene sine og bidra til fellesskapet. Velfungerende integrering og inkludering avhenger både av god egeninnsats fra

den enkelte innvandrere, av innsatsen fra ulike fellesskap innvandreren møter og av samfunnet som helhet. Målet må være at flere innvandrere kjenner tilhørighet til det norske samfunnet, og har et godt og stabilt fotfeste i arbeidslivet.

KrF vil:

- Legge til rette for flere felles møteplasser der mangfoldet av kulturer kan synliggjøres.
- Være en tydelig stemme mot fremmedhat.
- Forebygge radikaliserings gjennom kompetansebygging og redusere språkbarrierer.
- Styrke arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvang og overgrep.
- At mennesker uten tilgang/kompetanse IT, ikke skal forskjellsbehandles av det offentlige.
- Bidra til å gjøre Kristiansand til en attraktiv arena for internasjonal kultur og gjensidig forståelse og bekjempelse av antisemittisme.
- Vi vil arbeide for at vennskapsbysamarbeidet utvides slik at Kristiansand kan få en vennskapsby i Israel.
- Bidra aktivt for å motvirke diskriminering på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse og seksuell orientering. Det er fremdeles behov for å bedre livskvalitet, endre holdninger og bekjempe hatefulle ytringer og hatkriminalitet.
- Jobbe for å implementere CRPD i den grad det er relevant for kommunen.
- Fokus på at det tilrettelegges for at innvandrere integreres best mulig i alle bydeler, og at nødvendig tilskudd til norsk kurs gis.

Oppvekst

En god oppvekst er en oppvekst der barn og unge blir sett og verdsatt for den man er. Den tar utgangspunkt i at alle er unike, med ulike egenskaper. Der har familien hovedansvaret for oppdragelsen, men også retten til å velge utdannelsen for sine barn. Barn og unge må få utvikle et godt selvbilde og bli trygge på seg selv. Det må da være nok voksne på skoler og barnehager slik at hvert enkelt barn blir sett. Barn må få lov til å være barn og utvikle seg i sitt eget tempo. Overgangen mellom barnehagen og skolen skal oppleves trygt. Dette betyr at den må skje gradvis, gjennom kjent pedagogikk og strukturer, i møte med skolen.

Barnehage

Alle barn skal føle seg unike og god nok akkurat som de er. Vi er alle forskjellige med ulike behov og må lære oss å vise gjensidig respekt i møte med andre. Disse verdiene formes allerede som barn og barnehagen har en viktig rolle i å videreføre dem. For å kunne tilfredsstille barnas behov må vi sikre faglig utvikling i barnehagen, men også legge til rette for at pedagogiske ledere kan være tilstede i barnegruppa. Vi må sikre nok voksne tilstede for barna slik at de blir sett samt ha tilstrekkelige ressurser for å kunne ivareta god ernæring i barnehagen.

KrF vil:

- Arbeide for god og tidlig oppfølging av barn som opplever omsorgssvikt.
- Videreføre kommunal kontantstøtte fram til 36 måneders alder og med statlige takster.
- Søskenmoderasjon samordnet mellom barnehage og SFO.
- Fortsatt legge til rette for etablering av private barnehager som likebehandles med kommunale barnehager.
- Likebehandle private og kommunale barnehager vedrørende tilskudd og betingelser.
- At pedagogiske ledere i større grad er frigjort til å være til stede i barnegruppa.
- Sikre faglig utvikling for fagarbeidere og assistenter i barnehager.
- Arbeide for at barnehagene vil viderefremme den kristne kulturarven ved å lære om og markere de kristne høytidene.
- Opprettholde barnehagedekningen på en slik måte at alle som søker, kan få barnehageplass i sin bydel.
- At familier med barn i en vanskelig livssituasjon og med ulike funksjonshemninger fortsatt kan få plass så tidlig som mulig i et stimulerende barnehagemiljø.
- Ha målrettede tiltak for å få flere barn med minoritetsbakgrunn i barnehage.
- Tilføre ressurser som sikrer at alle barn lærer norsk i løpet av tiden i barnehage.
- At alle kommunens barnehager skal ha tilstrekkelige ressurser som har ansvar for ernæring, med matserving hver dag.
- Jobbe for et pedagogisk opplegg med fokus på barnets unike verdi i møte med hverandre.

Skole/SFO

Elevene i Kristiansandskolen skal elske å gå på skolen og være glad i å lære. Vi har ikke råd til å miste noen elever. Det viktigste er ikke når vi lærer å lese, men at vi liker å lese når vi lærer det. I barnehagen føler barn seg bra og liker å lære gjennom lek. For mange fører overgangen til skolen at denne gleden forsvinner. Når vi vet hvilken glede og lærelyst lek gir som et pedagogisk opplegg i barnehagen, trenger vi et større fokus på dette også inn i skolen. Skolen skal gi alle barn kunnskap og grunnleggende ferdigheter, opplevelse av mestring og stimulere til livslang lærelyst. Skolen er samfunnets viktigste arena for sosial mobilitet, og det må være et mål at den bidrar til å redusere sosiale forskjeller.

KrF vil:

- At lek skal være en del av det pedagogiske opplegget.

- Arbeide for at fysiske bøker skal tilbake i skolen og undervisningen.
- Ha flere skolehager i skolegårdene.
- Vurdere muligheten for frukt i ungdomsskolen som et pilotprosjekt.
- Barnevern styrke samarbeid mellom barnehage/skole og hjemmet, sikre gode overganger.
- Videreføre samtaletilbudet på skolen for ungdom som har opplevd samlivsbrudd.
- Fortsette arbeidet med å få alle skoler til å bli dysleksivennlige.
- Jobbe for at flere barn sykler eller går til skolen.
- At kommunen kan søke samarbeid med private og ideelle barnevernstiltak.
- Vil støtte opp om fosterhjemsarbeidet økonomisk og sikre oppfølgingen.
- Tilby et måltid til elevene uten at det går på bekostning av lærerens undervisningsoppgaver.
- Ha en positiv holdning til etableringer av friskoler.
- Sikre alle elever i Kristiansand tilbud om skolegudstjenester i høytider.
- At alle skoler sikrer organisasjoner tilgang til bruk av lokaler for frivillig aktivitet i skoletiden (for eksempel skolelag).
- Mener at elever i grunnskolen bør ha fysisk aktivitet hver dag innenfor dagens timetall.
- Legge til rette for aktivitetsfremmende uteområder ved alle skoler.
- At testresultater kun skal brukes til internt bruk eller forskningsformål.
- Opprettholde et godt skoletilbud i Finland.
- Videreføre at alle 3. klassinger får gratiskort i Aquarama for svømmeopplæring for å forebygge drukningsulykker.
- Styrke skolehelsetjenesten i grunnskolen og videregående skolen.
- Ha en 100 % helsesykepleier per 300 elever i barneskolen og en 100 % helsesykepleier per 550 elever i ungdomsskolen, i tråd med Helsedirektoratets norm.
- Inkludere psykologtjeneste som en del av skolehelsetjeneste.
- Ha null-toleranse når det gjelder mobbing.
- Jobbe for økt kompetanse om mobbing i barnehage og skoler.
- Støtte frivillige organisasjoner som arbeider mot mobbing.
- Ha et spesielt fokus for å stanse mobbing på nett og sosiale medier.
- At alle skoler har antimobbeprogram som blir fulgt opp.
- Alle barn skal ha et trygt skolemiljø og trives på skolen.
- At det fortsatt arbeides med tidlig informasjon om rusproblematikken i skolen.
- Øke innsatsen for å utrede barn og ungdom for dysleksi, dyskalkuli og lærevansker.
- Styrke bemanningen og kvaliteten på SFO.
- Videreføre gratis SFO for barn med nedsatt funksjonsevne fra 5 klassetrinn.
- At unge med psykiske problemer får bedre tilgang til støtte og hjelp på et tidlig stadium, særlig gjennom skole- og ungdomshelsetjenesten.
- Fortsette det tette samarbeidet mellom politi og kommunen for å motvirke ungdomskriminalitet.

Høyere utdanning/VGS

Kristiansand kommune skal være en attraktiv studentby med økt fokus på studentvelferd, studentboliger og gode priser på kollektivtilbud. Studenter skal føle seg ivaretatt av kommunen og det tilrettelegges for et godt studiemiljø. KrF er også opptatt av flere lærlingplasser og ønsker å opprette flere plasser i offentlig sektor. Kommunen må også være i tett dialog med næringslivet for å tilrettelegge for flere lærlingplasser.

KrF vil:

- Opprette flere lærlingeplasser i offentlig sektor.
- I anbudsrunder til private leverandører skal at antall lærlinger skal vektlegges.
- At det i større grad satses på studentrabatter på tannlegetjenester, legetjenester og psykiske helsetjenester.
- At helsestasjon for ungdom utvides til å gjelde studenter.
- At det i større grad må legges til rette for praksisplasser/trainee-stillinger i hele Kristiansand kommune, for ulike fagområder som tilbys på universitetet.
- At det satses på studenters gründervirksomhet, herunder «Start up-weeks» mellom samfunns- og arbeidslivsaktører, universitetets fagmiljøer og studenter.
- Ha lave studentpriser på kollektivtilbud.
- At Universitetet i Agder skal utvikles som et regionalt senter for utdanning og forskning, samt kompetanse- og teknologiutvikling i nært samarbeid med næringslivet og det offentlige.
- Arbeide for å sikre høgskoleutdanningene ved NLA høgskolen Gimlekollen, Ansgarskolen og Noroff gode arbeids- og driftsforhold.
- At det settes økt fokus på studentvelferd.
- At trainee- og praktikantstillinger blir aktivt markedsført blant studentene, og at forskningsprosjekter i stor grad er samarbeidsprosjekter mellom næringsliv og studiesteder.
- Arbeide for tettere sammenkobling av Campus Gimlemoen og Kvadraturen.
- Sikre flere studentboliger og stimulere til privat utleie til studenter.

Familie

Familien er samfunnets hjørnestein, og menneskers første og viktigste sosiale fellesskap. I familien kan mennesker møte betingelsesløs kjærlighet, omsorg og aksept, og motta den støtten de trenger for å utvikle seg og mestre livet. Over lang tid har det vært ført en aktiv politikk for å svekke familiens rolle i samfunnet: Familiene har fått mindre ansvar og handlingsrom, og hensynet til «arbeidslinja» har vært prioritert før familiens behov. KrF vil gå motsatt vei. Politikken skal støtte familiene, ikke styre dem. Vi vil styrke familiene og løfte foreldrerollen, vise familiene tillit og gi dem ansvar, og sikre at foreldre, barn og andre familiemedlemmer har tid til å være sammen.

KrF vil:

- Tilby samlivskurs, parterapi og foreldreveiledningskurs til alle nye foreldre.

- Støtte SLT-koordinators arbeid blant barn og unge. (SLT = Samordning av Lokale rus og kriminalitetsforebyggende Tiltak).
- Ha flere familiekoordinatorer slik at ordningen "Nye mønstre – trygg oppvekst" kan utvides.
- Styrke barn og unges medvirkning innen politikk og samfunnsutvikling.
- Arbeide for gratis kjernetid i barnehagen.
- Gi aleneforeldre prioritet i barnehageopptak.
- Gjennom faglige kvalifikasjoner, garantere barn og unge god omsorg og oppvekstvilkår, og som utrunder dem til å møte voksenlivet på en trygg og forutsigbar måte.
- Ha økt bruk av familieråd og slekt/nettverk i barnevernsarbeidet.
- Prioritere utbygging av trygge skoleveier.
- Arbeide for at barnetrygd ikke regnes som inntekt for dem som mottar sosialhjelp.

Helse

Nordmenn er friskere og lever lengre enn før. Samtidig er den eldre delen av befolkningen i stadig vekst, noe som betyr at vi vil trenge flere varme hender i fremtiden. Pandemien har vist oss hvor viktig helseberedskap og folkehelsearbeid er og vi må derfor prioritere tiltak som kan styrke rekrutteringen til omsorgsyrkene. Kristiansand skal være en kommune som sørger for å gi alle en verdig og god alderdom. Fysisk, mentalt og sosialt velvære gir overskudd til å mestre livet. Derfor må vi legge til rette for at seniorer kan få oppleve at de, med sin livskompetanse, kan være en ressurs for samfunnet gjennom aktiv deltakelse. Det er også avgjørende at det tilrettelegges for muligheten til å bo hjemme lengre. Helsetjenesten skal sette pasienten i sentrum.

Helsetjeneste

Kristiansand skal være en kommune som stiller opp for mennesket når livet er sårbart. Vi vil legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha et tilbud tilrettelagt sine behov og at hele familien får den hjelpen de trenger. Rusmisbrukere må møtes med hjelp og vi må sikre tidlig innsats med korte ventetider for behandling i rusomsorgen.

KrF vil:

- Søke etter målrettede og kunnskapsbaserte tiltak for å redusere sykefravær.
- Se på muligheten for private ideelle virksomheters plass i tjenestetilbudet.
- Sikre ideelle virksomheter en plass i tjenestetilbudet.
- Følge opp den kommunale handlingsplan for å redusere aborttallene.
- Øke støtten til abortforebyggende tiltak.
- Boligprosjekt hvor mennesker med behov for bolig med tilsyn kan eie sin egen bolig.
- Styrke BPA ordningen.
- Mulighet for støttekontakt fra 8 års alder.
- Ordningen HELT MED utvides.
- Ha tilstrekkelig antall kommunale boliger til utviklingshemmede/funksjonshemmede.
- Ha et godt avlastningstiltak for foreldre og barn med funksjonsnedsettelse.

- Jobbe aktivt for å redusere antall uføretrygdede unge under 30 år ved å jobbe for inkludering i arbeidslivet.
- Redusere ufrivillig deltid blant arbeidstakere i sektoren.
- Støttekontakter kan være fra 16 år.
- Føre en restriktiv salgs- og skjenkepolitikk og redusere det totale forbruket av alkohol og andre rusmidler.
- Ikke ha egne ølutsalg.
- Arbeide for ytterligere reduksjon av skjenketidene for alle salgs- og serveringssteder
- Skjerpe kontrollen med salgs- og skjenkesteder og føre strenge reaksjoner ved mislighold av gjeldende bestemmelser.
- Tilby hasj-avvenningskurs i kommunen.
- Ha en nullvisjon mot rusrelatert gatevold og vold i nære relasjoner.
- Ha en rusomsorg som sikrer tidlig innsats og korte ventetider for behandling.
- At medikamentfri behandling skal være førstevalg og endemål i rusbehandlingen.
- Benytte avvennings- og rehabiliteringssentre drevet av frivillige og ideelle aktører.
- Tilby et godt ettervern og tiltak for integrering i samfunnet etter endt behandling.
- Øke tilskudd til rusfrie arenaer i kommunen.
- At kommunen fortsatt skal være aktiv i nasjonale og internasjonale nettverk som fremmer restriktiv ruspolitikk.
- Tilby hjelp i møte med rusmisbrukere.
- Ha tiltak som forhindrer menneskehandel.
- Gjøre informasjon om hjelpetilbud til offer for menneskehandel lett tilgjengelig.
- Sikre at tiggere og papirløse innvandrere får nødvendig helsehjelp.
- At et kommunalt forbud mot tigging ikke blir innført i Kristiansand.

Sykehjem/hjemmetjenester

Når vi vet at den eldre delen av befolkningen fortsatt vil vokse i fremtiden, må kommunen tenkte fremtidsrettet for å kunne ivareta livskvaliteten hos dem på best mulig måte. Vi må satse på god ernæring både i hjemmet og på institusjoner, men også prioritere forebygging og hjemmerehabilitering. Det må sikres rett bemanning, samt styrke den språklige kompetansen. Og vi må tørre tenke nytt ved å legge til rette for flere yrkesgrupper på omsorgsinstitusjoner og hjemmetjeneste, men også involvere frivilligheten i større grad.

KrF vil:

- Ha økt fokus på forebygging av helseplager gjennom satsing på god ernæring, fysisk aktivitet, gode bomiljø, sosiale møteplasser og tilgang på gode helsetjenester.
- Prioritere forebygging- og rehabiliteringsarbeidet ved å styrke Frisklivssentralene, hjemmerehabilitering og individuell kartleggingssamtaler til eldre.
- Sikre nødvendige heldøgns plasser tilpasset de enkelte brukergrupper.
- Prioritere tildeling av varige heldøgns plasser i egen bydel.
- Ivareta alle brukere og pasienters åndelige behov ved diakonitjeneste, frivillige og prestetjeneste på alle institusjoner og dagtilbud.
- Styrke hjemmetjenestene i takt med behovet.

- Styrke legetjenesten ved sykehjemmene.
- Styrke den språklige kompetansen i eldreomsorgen.
- Styrke eldrerådets involvering i kommunens beslutningsprosesser.
- At ektepar som ønsker det kan bo sammen på sykehjem, eller i omsorgsboliger der kun den ene oppfyller kravene til omsorgsbolig.
- Legge til rette for boliger for eldre i alle bydeler.
- Legge til rette for at flere yrkesgrupper kan ansettes på omsorgsinstitusjoner og i hjemmetjeneste (oppgaveglidning).
- Se på pårørende som en ressurs og stimulere til at de påtar seg enkelte oppgaver overfor sine slektninger.
- Bygge et nytt heldøgns omsorgssenter i perioden.
- Etablere et prosjekt «demensvennlig lokalsamfunn».
- Legge til rette for flere frivillige måltidsvenner på heldøgnsinstitusjoner.

Folkehelse

Kristiansand skal være en kommune som legger til rette for sosiale møteplasser og gode kultur- og aktivitetstilbud der folk bor. Økt tilgjengelighet og variert tilbud fører til at flere vil ha mulighet til å være sosiale og fysisk aktive. Dette er viktig for å forebygge ensomhet blant eldre og øke livskvaliteten.

KrF vil:

- Legge til rette for gode kultur- og aktivitetstilbud for seniorer.
- Legge til rette for at enkeltpersoner, menigheter og frivillige organisasjoner i sterkere grad kan bidra i den fremtidige eldreomsorgen.
- Ha gode seniorsenter i alle bydeler.
- Grønnresept fra fastlegen til livstils-forbedring.
- Tilrettelegge for turstier, gang- og sykkelveier i alle bydeler
- Legge til rette for at bedriftsidrettens mange mosjonsaktiviteter får gode rammevilkår i alle bydeler.
- Legge til rette for DNT Sør og Midt Agder Friluftsråd gis mulighet til å videreutvikle sine friluftaktiviteter.
- Tilrettelegge for varierte fysiske aktiviteter og friluftsliv i alle bydeler.

